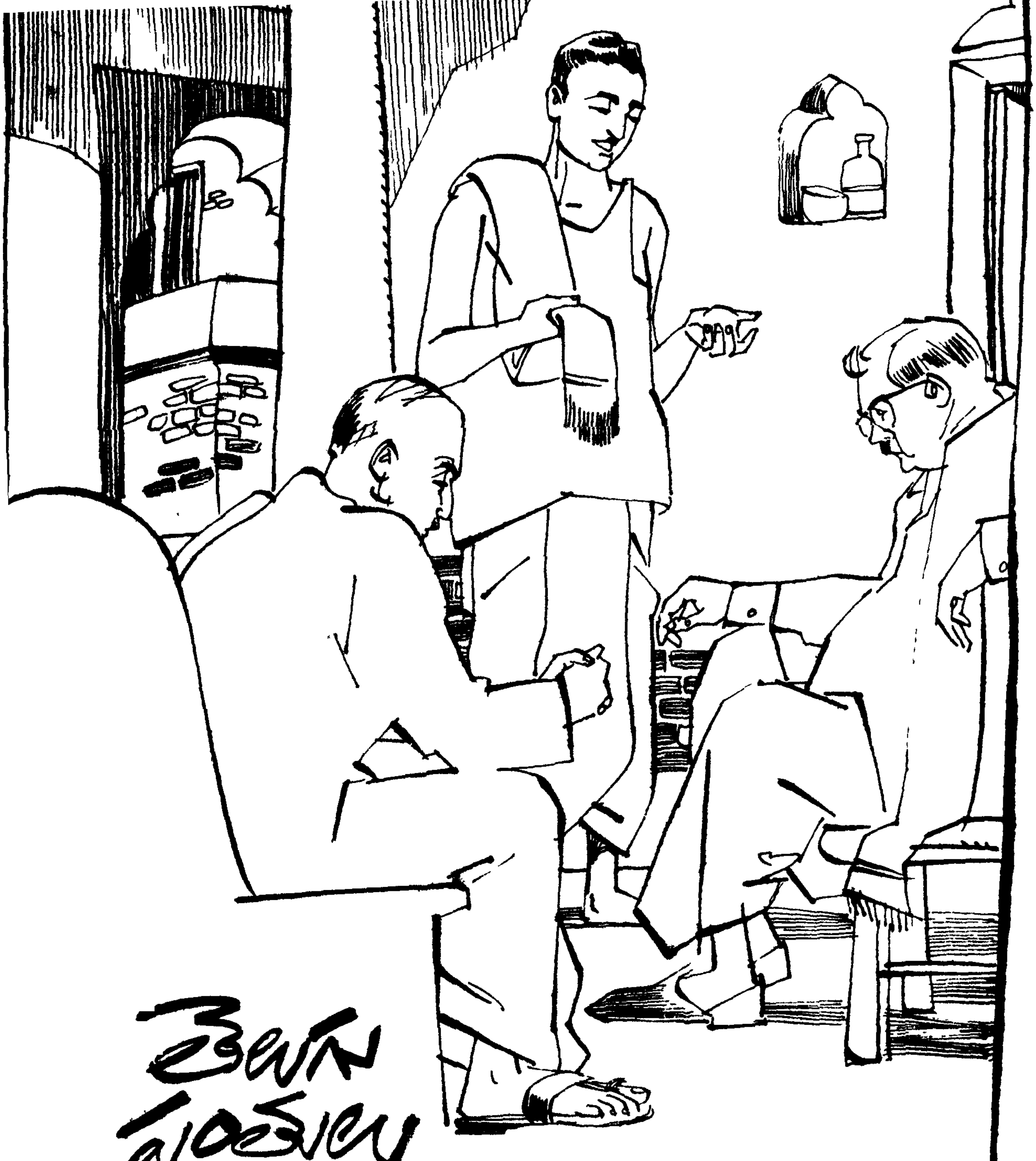

తెలుగు పంతులు

కప్పగంతుల మల్లికార్జునరావు

> *బడి పంతులంటే గౌరవం తక్కువ. తెలుగు పంతులంటే మరీను. అందులోనూ నీతి, నిజాయితీ ఉన్నవాడు బ్రతకడం ఎంత కష్టమో అనుభవం మాత్రమే చెప్పగలదు.*

మొట్టమొదటిసారి ఉపాధ్యాయుడుగా శాస్త్రి క్లాసులోకి అడుగుపెట్టాడు. అనిర్వచనీయమైన ఏదో ఆనందానుభూతి అతని హృదయాన్ని గిలిగింత పెడుతున్నది!

శాస్త్రి ఎం. ఏ. తెలుగులో పాసయ్యాడు. ఉపాధ్యాయవృత్తి అంటే అతనికి మొదటినుంచీ ఇష్టం. రోజు రోజూ పరిణించేదాకా విజ్ఞానాన్ని వృద్ధి చేసుకోవటానికి ఒక్క ఆ వృత్తిలోనే అవకాశం ఉందని అతని ఉద్దేశ్యం. నిత్య నూతనంగా ఉండే విద్యార్థుల హుషారులో తను జీవితాంతం భాగం పంచుకోవాలని అతని ఆకాంక్ష.

ఎం. ఏ. పాసైనా వెంటనే అతని కెక్కడా ఉద్యోగం చిక్కలేదు. ఊరికే సోమరిగా ఉండటం అతని కిష్టంలేదు. పైగా ఇంట్లో ఆర్థికపు ఇబ్బందులు. అతని ఆర్జనకోసం ఎదురు చూస్తున్నారు తల్లితండ్రులు. ఎక్కడో హైస్కూలులో తెలుగు మాస్టారు ఉద్యోగం ఖాళీగా ఉందంటే దరఖాస్తు వేశాడు. అదృష్టవశాత్తు ఆ ఉద్యోగం వచ్చింది.

శాస్త్రి క్లాసులోకి ప్రవేశించేసరికి గోల చేస్తున్న పిల్లలంతా నిశ్శబ్దంగా లేచి నిలు

చున్నారు. శాస్త్రి తృప్తిగా నిట్టూర్చి వెళ్లి కుర్చీలో కూర్చున్నాడో లేదో క్లాసులో గుసగుసలు లేచాయి.

అతను హాజరు పుస్తకం తెరిచాడు.

మాధవరావు.

ప్రజంట్‌సార్.

సుధాకర్.

హియర్ సార్.

జగన్‌మోహనరెడ్డి.

యస్‌సార్... ఇలాగే సాగిపోతూంది.

ప్రసాద్. ఆంజనేయులు. రాఘవ రావు.

"యస్‌సార్." అంతకు ముందు విన్న గొంతులాగా వినిపించింది. తక్కున ఆగేడు శాస్త్రి. అసలే ఎవరి పేరేమిటో తెలుసుకోవాలన్న ఉద్దేశ్యంతో పేరు పిల్చి విద్యార్థిని జాగ్రత్తగా పరిశీలిస్తున్నాడేమో రాఘవరావుకు బదులుగా పలికిం దెవరో కూడా గుర్తు పట్టేశాడు.

"రాఘవరావు"— మళ్లీ పిలిచాడు.

నిశ్శబ్దం! ఎవరూ మాట్లాడలేదు.

"నీ పే రేమిటి?" రాఘవరావు పేరుకు బదులుగా పలికిన కుర్రాడినుద్దేశించి అడిగాడు. ఆ కుర్రాడు లేచి నిల్చొని "సుధాకర్" అని జవాబిచ్చాడు.

"రాఘవరావు నీ స్నేహితుడా?"

"అవునండీ."

"అందుకేనా అతని పేరు పిలుస్తే నువ్వు పలుకుతున్నావు?"

"నేను పలుకలేదండీ." నిజం చెప్తున్నట్లు నొక్కి పలికా డా కుర్రాడు.

"కూర్చో. ఇకనుంచైనా అబద్ధాలాడకు" అంటూ తర్వాత పేర్లు పిలువసాగేడు శాస్త్రి.

"సుబ్బారావు — విశాలాక్షి — విశ్వనాథం— వసుంధర."

"ప్రజంటుసారూ" అని ఎగతాళిగా ఒక గొంతు పలికింది. క్లాసంతా నవ్వులతో ప్రతిధ్వనించింది.

తన గౌరవ మర్యాదల గరిమనాభి తప్పుతున్నట్లనిపించింది శాస్త్రికి. పిల్లలు తనను అల్లరి పట్టించటానికి ప్రయత్నిస్తున్నారని అర్థమయింది. త న్నిప్పు డేం చేయటం?

బయలుదేర బోతుండగా ప్రకాశరావుగారు చెప్పిన మాటల తనికి గుర్తుకు వచ్చాయి. 'ఉపాధ్యాయుడి జీవితం మొట్టమొదటి క్లాసులో తేలిపోతుంది. ఆరోజు విద్యార్థులా ఉపాధ్యాయుడికి ఎన్నెన్నో విషమ పరిస్థితుల సృష్టించి పరీక్ష చేస్తారు. ఆ పరీక్షలో నెగ్గితే ఇక ఆ వృత్తిలో శాశ్వతంగా నెగ్గినట్లే. కాని నెగ్గాలంటే నిగ్రహం, చాతుర్యం, తెలివి తేటలు ఉండాలి' అన్నా డాయన.

శాస్త్రి మాట్లాడకుండానే కళ్లతోనే మందలిస్తున్నట్లు తలెత్తి క్లాసువైపోసారి చూచి, హాజరు పిలవటం ప్రారంభించాడు. గుసగుసలు సాగుతూనే ఉన్నా, హాజర్లు పిలవటం విఘ్నంలేకుండానే ముగిసింది.

హాజరయిపోగానే పుస్తకం తెరిచాడు శాస్త్రి. హాచ్చి అని తుమ్ము వినిపించింది, వెనుక బెంచీల క్రిందనుంచి. ఆ విషయాన్ని గమనించినట్లే ఒక క్షణం ఊరుకొని, ఆ తర్వాత మెల్లగా మొదలుపెట్టాడు శాస్త్రి. "పిల్లలు పరబ్రహ్మ స్వరూపులన్నారు పెద్దలు. అంటే ఏమిటో తెలుసా? అల్లరి చేసినా చదువుకొంటే పిల్లలు దేముళ్ల లాంటి వారన్నమాట. 'అల్లరి పిల్లలు చేయకపోతే మరెవరు చేస్తారోయ్' అని అనేవారు చిన్నతనంలో మా మాస్టారు ఒకాయన. ఆ మాటకొస్తే చిన్నతనంలో నేనూ అల్లరి చేసినవాడినే. అసలు ఎంత ఎక్కువగా అల్లరి చేస్తే అంత ఆరోగ్యకరం కూడానట! కాని, ఆ అల్లరి కూడా క్రమబద్ధంగా ఉండాలి. క్లాసులో అల్లరిచేస్తే నష్టపొయ్యేదెవ్వరు! మీరు పిల్లలు. కనుక క్లాసులో చదువుకొని, బయటికెళ్లి క్రమబద్ధంగా అల్లరి చెయ్యటం తెలివిగలవాళ్ల లక్షణం. పోతే— ఇవాళ మీకు అల్లరి చెయ్యాలని కుతూహలంగా ఉంది కనుక పాఠం మానేస్తాను. కాని మన సాహిత్య పరిణామాన్ని గురించి క్లుప్తంగా చెప్తాను. ఎందుకంటే మన సాహిత్యాని కెంతో చరిత్ర ఉంది. ఆ చరిత్ర తెలుసుకోనిదే, మన సాహిత్యపు విలువ లేమిటో, ఉపయోగ మేమిటో మీకు బోధపడదు" అంటూ సాహిత్య చరిత్ర చెప్పటం మొదలు పెట్టాడు. కథ లాగా చెప్పుతున్న అతని ఉపన్యాసంలోని కమ్మదనానికి ముగ్ధులై నిశ్శబ్దంగా వింటున్నారు పిల్లలు.

గంట కొట్టారు. శాస్త్రి ఉపన్యాసం ముగించి, ప్రశాంతంగా ఉన్న క్లాసులోనుంచి విశ్రాంతి గదివైపు నడిచాడు.

"మొదటి క్లాసు ఎలాగుం దేమిటోయ్!" దారిలో కన్పించిన ప్రకాశరావుగారు నవ్వుతూ అడిగారు. ప్రకాశరావుగారు, శాస్త్రి తండ్రి గారి వద్ద కొంతకాలం చదువుకొన్నారు. అందుకే శాస్త్రి అంటే ఆయనకు ప్రేమ ఏర్పడింది.

"బాగానే జరిగిందండీ." శాస్త్రి జవాబిచ్చాడు.

ఇద్దరూ విశ్రాంతి గదికి చేరుకొనే సరికి సుబ్రహ్మణ్యశర్మగా రున్నా రక్కడ. శాస్త్రిని ఆయనకు పరిచయం చేశారు ప్రకాశరావు గారు.

సుబ్రహ్మణ్య శర్మగా రా స్కూల్లో తెలుగు హెడ్డు. వర్చస్సుతో వెలిగిపోయే పుష్టి అయిన విగ్రహం ఆయనది. మనిషి కాస్త ఛాందసుడు. పాత ఆచారాలు, సంప్రదాయాలు వదల్లేకపోవటంవల్లనే ఆయన్నంతా అలాఅంటూంటారు.

కాస్సేపు ఆమాట ఈ మాట అయ్యాక, "నీవు విద్వాన్ పరీక్షలో ఉత్తీర్ణుడవయితివా?

దరి జేరిన తరుణులు

చిత్రం— ఘంటసాల వాసు (మద్రాసు-33)

లేక ఉభయభాషా ప్రవీణుడవా?" అనిలాస్పి జేబులో నుంచి పొడుంకాయతీస్తూ అడిగారు శర్మగారు.

"ఏదీకాదండీ, తెలుగు ఎం. ఎ."

"అటులనే దొలుతనే తలంచి యుంటిని. ఏల యన, నీ వేషభాషాదు లాంగిలేయ సాంప్రదాయికముగా నున్నవి. కాని, ఆంధ్ర భాష బోధకున కుండవలసిన తీరున లేవు!" అంటూ ఒక పొడుము పట్టులాగి "నీవునూ పీల్చెదవా?" అని శాస్త్రివైపు చూచా రాయన.

"నా కలవాటు లేదండీ."

"ధూమపానము చేసెదవు కాబోలు!"

"నా కిటువంటి దురభ్యాసాలేమీ లేవండీ."

"అటులయిన పొడుము పీల్చుట దురభ్యాసమనియా నీ యభిప్రాయము! అటు లెన్నటికిని గాదు. పండితుడన్న వా డెల్ల పొడుము పీల్చు టొక యాచారము" అంటూ, ఇంతలోనే ఏదో గుర్తుకు వచ్చినట్లు లేచా రాయన. "మరచితిని. తరగతి యున్నది ఇప్పుడు" అంటూ వెళ్లారు.

శాస్త్రి ఆయన పోయినవైపే చూస్తూ ఉండిపోయాడు.

"ఏమిటోయ్, అలా వింతగా చూస్తున్నావ్?"

"అబ్బే. ఏం లేదు."

"ఆయన మాటలూ, చేతలూ నీకూ వింతగానే ఉన్నాయి కదూ! ఇంతకన్నా వింతగా ఆయన మాట్లాడుతారు. రిక్షావాడిని 'మానవ వాహనాధీశ్వరా' అని పిలవడం కూడా కద్దు. కాని ఆయన మహా పండితుడు. సహృదయుడు. కాని కాలంతో మారటం చేతకాని మనిషి. అందుకే ఆయన్ని ఈ కాలపు లోకం గుర్తించలేదు" అన్నారు ప్రకాశరావుగారు సానుభూతితో.

ఆవేళంతా స్కూలును గురించిన కబుర్లతోనే గడిచిపోయింది శాస్త్రికి.

మర్నాడు మళ్లీ వెనుకటి రోజు పోయిన క్లాసుకు పోయాడు. క్లాసులోకి అడుగు పెడుతుండగానే వెనుక బెంచీలనుంచి ఘొల్లున నవ్వు వినిపించింది. కాస్సేపు ఆ నవ్వు నాలుగు వైపులా విహారం చేసి, దానంత టదే సద్దుమణిగింది.

ఆ టెండెన్సు రిజిస్టరు తెరుస్తూ గోడవైపు చూచాడు శాస్త్రి. పిల్లలు నవ్వటానికి కారణం బోధపడింది.

గోడలన్నిటిమీదా 'పిలకలేని తెలుగు పంతులు హా—హా—హా!' అని వ్రాసిఉంది. దానిపైన అతని బొమ్మ వికారంగా చిత్రించారు. రెండో వైపు 'పిలక ఉంటే ఈ పంతులు ఓహో! హో!' అని వ్రాసి, దానికి పైగా అతనికి పిలక ఉంటే ఎలాఉండేది ఊహా చిత్రం వేశారు.

చూసీ చూడనట్లుగానే చూసి, హాజరు పిలవటం ముగించేశా డతను.

"నిన్న చెప్పిన విషయం మీ కెంతవరకు గుర్తుందో పరీక్షిస్తాను ముందు. ఆ తర్వాత మిగతా ఉపన్యాసం పూర్తి చేస్తాను" అన్నాడు శాస్త్రి.

"చిత్రం, చిత్రం!" వెనకబెంచీల్లోనుంచి వచ్చాయీ మాటలు.

శాస్త్రి కి పరిస్థితి కాస్త కష్టంగానే తోచింది. 'ఏం చేయాలా?' అని అర్ధనిమీలిత నేత్రాలతో కాస్సేపు ఆలోచించాడు.

"అబ్బాయిలూ!" అన్నాడు యథాలాపంగా.

"ఓయ్..ఓయ్!"

"అమ్మాయిలు కూడా ఉన్నారూ!" మూకుమ్మడిగా వచ్చాయి జవాబులు.

శాస్త్రి కీతడవ చిరాకెత్తింది. మంచితనం ఎటువంటిదైన పని చేయునప్పుడు మానవునికి కోపం, చిరాకు జాస్తి కావటం సహజమే కదా!

"పిల్లలు కదా అని ఇంతవరకు మీ అల్లరి చూసీ చూడనట్లు సహించి ఊరుకొన్నాను. కాని ఇక ఊరుకోను!" తీవ్రంగా అన్నాడు.

క్లాసంతా కాస్సేపు నిశ్శబ్దమయింది.

"అది కవి అంటే ఎవరు, ఆంజనేయులూ?"

ఆంజనేయులు జవాబిచ్చాడు. అందరినీ అలాగే ప్రశ్న లడగసాగాడు.

"తామకృష్ణుడెవరో చెప్పు, మాధవరావు?"

"నా స్నేహితుడండీ." తపేమని జవాబు చెప్పి, కక్ష తీర్చుకొన్నట్లు, గర్వంగా క్లాసు వైపు చూశాడు మాధవరావు. క్లాసంతా మళ్ళీ నవ్వులతో నిండిపోయింది.

"తెనాలిరామకృష్ణుడు..."

"అవునండీ. వాళ్ళ నాన్న తెనాలిలో కొంత కాలం పనిచేశాడు. అప్పుడు వాడు కూడా కొన్నాళ్ళక్కడే ఉన్నాడు. అందుకని మేమంతా వాడిని 'తెనాలిరామకృష్ణ' అని పిలుస్తుంటాము. ఇందులో తప్పేముంటుందండీ?" గుక్క తిప్పుకోకుండా అన్నాడు మాధవరావు.

శాస్త్రి అతని జవాబుకు నిర్విణ్ణుడయాడు. క్రిందటిరోజు తన విజయానికి ప్రతిగా ఈరోజు పిల్లలు ప్రతీకారం తీర్చుకొనే ప్రయత్నంలో ఉన్నట్లు గ్రహించా డతను. కాని లొంగిపోయి, వాళ్ళ కృత్యాలను సహించుకోలేడు. ఆలాగని వెరోధం పెట్టుకోవటమూ అతని కిష్టం లేదు. అందుకే, మధ్యే మార్గ మేమిటా అని ఆలోచించి, ఆఖరికి విషయం మార్చాలని నిశ్చయించుకొన్నాడు. మరుక్షణంలో మొహంలో చిరు నవ్వును తెచ్చి పెట్టుకొన్నాడు.

"తమాషావోయ్ నువ్వు! తెనాలి రామ

తెలుగు పంతులు

కృష్ణుడి సంగతలా పోనీయ్ కాని మీ నాన్న గారి పేరేమిటి?"

"మా నాన్న పంచాయతీ బోర్డు ప్రెసిడెంట్." అతని జవాబులో గర్వం తొణికిసలాడింది.

"మీ నాన్న పేరోయ్ నేనడిగింది. ఆయన పేరు ప్రెసిడెంటు కాదుగా!" సర్వసాధారణం గానే అన్నాడు శాస్త్రి.

కాని పిల్లలంతా మళ్ళీ నవ్వారు. మాధవ రావు మొహం కోపంతో, అవమానంతో జేవు రించింది. శాస్త్రి వైపు తీక్ష్ణంగా ఓమారు చూసి తల వంచుకొన్నాడు.

"నే నడిగింది మీనాన్నగారి పేరు మాధవరావ్." అనునయిస్తున్నట్లుగా అన్నాడు శాస్త్రి.

"నేను చెప్పను."

"పద్దులే, కూర్చో." పరిస్థితి విషమించే సూచనను గమనించి శాస్త్రి అన్నాడు.

కాని మాధవరావు కూర్చోలేదు. పుస్తకాలు తీసికొని బయటికి వెళ్ళిపోయాడు విసవిసా నడిచి.

అనుకోని ఈ సంఘటన శాస్త్రికి ఆశ్చర్యాన్నే కాకుండా ఆవేదననూ కలిగించింది.

క్రిందటిరోజు మొదలుపెట్టిన ఉపన్యాసాన్ని అలాగే పూర్తిచేసి, గంట కొట్టగానే విశ్రాంతి గదికి వెళ్ళాడు. జరిగినదంతా ప్రకాశరావు గారికి చెప్పాడు. అంతా విని ప్రకాశరావు విషాదంగా నవ్వాడు.

"నువ్వింకా కుర్రాడివోయ్. కాని, ప్రపంచంలో ఈ కాలంలో బ్రతకాలంటే లౌక్యం అవసరం. అందులోనూ మనం చేసే ఉద్యోగం బడి పంతులు! 'బ్రతకలేక బడిపంతులు' అని ఎందుకన్నా రనుకొన్నావు? బడిపంతులు గంగిరెద్దుతో సమానం. గంగిరెద్దు అన్నదానికల్లా తల ఊపినట్లు మనంకూడా ఇష్టమున్నా లేకపోయినా తల ఊపాలి. రాని నవ్వులను నవ్వాలి. నలుగురిని పొగిడి మంచిచేసుకోవాలి. ఇతరులకైతే తమ పైవాళ్ల కవన్నీ చేస్తే సరిపోతుంది. కాని బడిపంతులున్నాడు చూచావ్, తను పాఠం చెప్పే పిల్లలక్కూడా లోకువే. వాళ్ళ నేమన్నా అంటే ఉద్యోగం కాస్తా పోతుంది. ఏమైనా

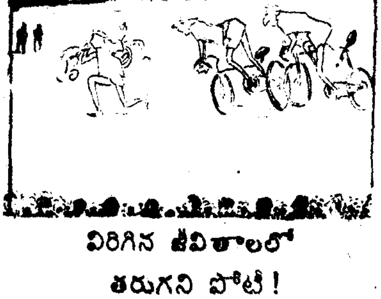

విరిగిన జీవితాలలో
తరుగని పోటీ!

చిత్రం—మందూరి గోపాలరావు (మంగళగిరి)

నువ్వు చేసింది మంచిపనికాదు, శాస్త్రీ. మాధవ రావంటే అల్లరి పిల్లల నాయకుడు. పైగా పంచాయతీ బోర్డు ప్రెసిడెంటు, ఈ స్కూలు కమిటీ సెక్రటరీ కొడుకు."

"ఉద్యోగం పోతుందని నేను భయపడటం లేదండీ. కాని నే నన్న మాటల్లో అంత కూడని దేముందా అనే నా బాధ."

"బాధపడి లాభంలేదోయ్! ఇవి చాలా చిన్న విషయాలు. ఇంతకన్నా బాధాకరమైన విషయాలను ఎదుర్కోవలసి వస్తుంది ముందు ముందు. ఈవేళ సాయంకాలం నీకు వారివద్ద నుంచి పిలుపు తప్పదు. ఏమని సమాధానం ఇస్తావో ఆలోచించుకో."

అనుకొన్నట్లుగానే సాయంకాలానికి పంచాయతీ బోర్డు ప్రెసిడెంటు, స్కూలు కమిటీ సెక్రటరీ అయిన చంద్రయ్యగారి వద్దనుంచి శ్రీముఖం వచ్చింది. ప్రకాశరావుగారికి బలవంతం వల్ల శాస్త్రి వెళ్ళక తప్పలేదు.

ఠీవిగా పడకకుర్చీలో పడుకుని చుట్ట కాలుస్తున్న చంద్రయ్యగారికి నమస్కారం చేశాడు శాస్త్రి వెళ్ళి.

ఆయన ఒక నిమిషం అతనివైపు పరీక్షగా చూచి, "కూర్చోవయ్యా" అన్నాడు అధికార యుక్తంగా.

ఆయన అమర్యాదప్రవర్తనకు శాస్త్రి ఒళ్ళు మండింది. సంతకం చేసేమాత్రం చదువు రాని వేలిముద్రల రాయుడికి, కష్టపడి చదువుకొని ఇంత విజ్ఞానం సంపాదించుకొన్న వాళ్ళమీద అధికారం! 'సేనుకు పెత్తనమిస్తే తలంతా కొరికేసినట్లు' వీళ్ళు తమ అధికారాన్ని ఇలా దుర్వినియోగం చేయటం! తానే విచార పడ్డాడు మనసులో.

ప్రకాశరావుగారు చెప్పిన మాటలతోపాటు 'అనువుకానిచోట అధికుల మనరాదు' అని అనుభవంతో చెప్పిన పెద్దలమాటలు జ్ఞాపకం వచ్చి మెదలకుండా ఊరుకొన్నాడు.

"మీ దేఊరు?"

ఊరిపేరు చెప్పాడు శాస్త్రి.

"చాలా దూరం వచ్చావ్! బి.ఏ.నా, ఎం. ఏ.నా?"

"ఎం. ఏ."

"అందుకేనా అంత గర్వం?"

మాటేగా వచ్చిన ఆ ప్రశ్న అతన్ని స్తబ్ధుణ్ణి చేసింది. వెంటనే జవాబియ్యలేకపోయాడు.

సెక్రటరీ చుట్ట కొరికి, కాండ్రించి ఉమ్మేసి వచ్చి కూర్చున్నాడు.

"అయితే ఉద్యోగం చెయ్యాలని లేదన్న మాట!" ఆరిపోయిన చుట్టను ముట్టిస్తూ అన్నాడు చంద్రయ్యగారు.

"అలా అనటం మీ ఉద్దేశ్యం....."

"మాధవరావు తెలుసుగా నీకు!"

"క్లాసులో కుర్రాళ్ళందరితోపాటు అతనూ తెలుసు."

'వా డెవరో తెలుసుగా! నా కొడుకు వాడు. ఎరుగుదువటోయ్?"

"వచ్చినప్పుడే ఏం చెప్పమంటారు? కొత్తగా వచ్చినవాడివి. తెలివిగలవాడులాగే ఉన్నాడు. కాని ఇంకా చిన్నతనం వదల్లేదు....!"

"నీకు వదిలిందిటయ్యా ముందు! ప్రొద్దున, క్లాసులో ఏమో అన్నాడటగా వాడిని? నీ మంచికే చెప్తున్నా. ఇకముందైనా కాస్త పిల్లలను కనిపెట్టి పోతుండు. ఎవరితో ఎలా మెలగాలో కాస్త నేర్చుకో! ఇక వెళ్ళు." గుప్పున పొగ వదులుతూ అన్నా రాయన.

కాని శాస్త్రి వెళ్ళలేదు. పొంగివస్తున్న ఆవేశాన్ని బలవంతంగా అణుచుకొన్నాడు. తన ఉద్యోగం ఊడిపోయినా ఫర్వాలేదు. కాని ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో చిక్కుకొని బానిసలా బ్రతకలేడు. భావి భారత పౌరులుగా పిల్లలను తీర్చిదిద్దవలసిన బాధ్యతగల తను, ఆ పిల్లలదగ్గర, వాళ్ళ తలిదండ్రుల దగ్గర తన ప్రవర్తనను గురించి పాఠాలు నేర్చుకోవటం అవమానం, అవమానం. పవిత్రమైన ఉపాధ్యాయ వృత్తికే అపచారం! ఏమైనా కానీ దీన్ని ఎదిరించాలన్న నిశ్చయానికి వచ్చాడు అతను.

"మీరు చెప్పిన విషయాలను కాదనవలసి వస్తున్నందుకు విచారిస్తున్నాను. మీ పిల్లల అభివృద్ధినే మీరు నిజంగా కోరేవాళ్ళయితే అలా చెప్పరు. ఒక్క విషయం మీకు మనవి చేయదలుచుకొన్నాను. ఉపాధ్యాయుడి దృష్టిలో పిల్లలంతా సమానులే! ఎవరినంగ తెలా ఉన్నా నా దృష్టిలోమాత్రం అంతే!"

"అందుకని పదిమందిలో పసిపిల్లవాడిని పట్టుకొని అవమానపరుస్తావటయ్యా?" ఆగ్రహన లేచారు చంద్రయ్యగారు.

కాని శాస్త్రి చలించలేదు. ఏదో అద్భుతమైన శక్తి ప్రవేశించిం దతనిలో.

"క్షమించండి. కేవలం మీపిల్లవాడు చెప్పిన మాటల నాధారంగా చేసుకునే మీరు నన్ను నిందిస్తున్నారు. కాని మీలో విషయం మరిచిపోయారు. ఒక పిల్లవాడికి తన మేష్టు లేదో అన్నందుకే అంత అవమానమైతే, పదిమందికి చదువు చెప్పవలసిన మేష్టర్ని ఒక కుర్రాడు అందరిముందూ అవమానంచేస్తే ఆ ఉపాధ్యాయుడి స్థితేమిటో, అతనెంత బాధపడతాడో ఆలోచించండి మీరు!"

చంద్రయ్య ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పలేకపోయాడు. మనిషి కాస్త తగ్గినట్లు కన్పించాడు. కానీ తను పంచాయతీబోర్డు ప్రెసిడెంటు!

"అయితే... అయితే వాడు నిన్ను అవమానపరిచాడంటావుటయ్యా?"

"పెద్దలు తమరు అనవసరంగా ఉద్రేకపడకండి. మాధవరావు నా తమ్ముడిలాంటివాడు. అతను నన్నేమన్నదీ, ఏంచేసిందీ నేను ఇప్పుడు చెప్పుకోలేను. కాని ఒక్కటి మాత్రం నిజం. అతనంటే నా కేలాంటి ద్వేషమూ లేదు. అతన్ని మంచితనంమీద మంచిదారిలో పెట్టాలని నేను నిశ్చయించుకొన్నాను. కాని, మీరు ఇంత చిన్నవిషయంలో జోక్యం చేసుకొంటారని మాత్రం అనుకోలేదు. తండ్రిగా మీ కతని పట్ల ఎంత ప్రేమ ఉందో, విద్యచెప్పే ఉపాధ్యాయుడుగా అతని మంచి చెడ్డలు చూడవలసిన బాధ్యత నాకూ ఉంది."

చంద్రయ్యకు శాస్త్రిమాటల్లో సత్యం బోధపడినట్లుంది. కాస్త మెత్తబడ్డాడు. కాస్సేపు ఆలోచించి ఏదో నిశ్చయానికి వచ్చాడు.

"నీవు చెప్పింది నిజమేనయ్యా! వాడు చెడిపోతున్నాడు. ఆ విషయం నాకు తెలుసు. కాని దాన్ని ఒప్పుకునే ధైర్యం, వాడిని చక్కదిద్దాలన్న ఆలోచన నా కింతకు ముం దెప్పుడూ కలగలేదు. ప్రతివాళ్ళూ నేను చెప్పిందానికి తందానా అనటం తప్పితే, నీలాగా ధైర్యంగా నిలబడి, నిజాన్ని చెప్పినవారు లేకపోయారు. నీవు చాలా తెలివైనవాడిలా కన్పిస్తున్నావు. వాడి మంచిని నిజంగా నీవు కోరేవాడివైతే ఒక పనిచెయ్యి. రేపటినుంచి వాడు మీ ఇంటికి వస్తాడు. నయానా భయానా వాడిని కాస్త కట్టుదిట్టం చేసి చదువుచెప్పు. నీవు కోరినంత డబ్బిస్తాను."

ట్యూషన్ అనేసరికి శాస్త్రి ఒప్పుకోలేదు. తన అనంగీకారాన్ని తెలియపరిచాడు. కాని చంద్రయ్య కప్పటికే అతనిమీద గురి ఏర్పడిపోయింది. బలవంతంచేసి ఆఖరికి అతన్ని ఒప్పించాడు.

మర్నాడు శాస్త్రి పడక్కుర్చీలో కూర్చొని చదువుకొంటుండగా మాధవరావు వచ్చి గుమ్మంలో నిలబడ్డాడు. శాస్త్రి అటుచూసేసరికి, తలవంచుకొని నిలబడ్డ మాధవరావు కన్పించాడు.

కొడతాడేమో, తిడతాడేమో, కనీసం 'ఏం వచ్చావ్?' అనైనా అంటాడేమో అని భయపడ్డ మాధవరావుకు, నవ్వుతూ ఆహ్వానించిన శాస్త్రిని చూచేసరికి అతనిమీద గౌరవం పెల్లుబికింది. అనుకోకుండానే "నేను తప్పుచేశాను, మేష్టారూ! నన్ను క్షమించండి" అన్నాడు కంటివెంట నీరు కారుస్తూ.

క్రమంగా మాధవరావు మారిపోయి, క్లాసులోకెల్లా బుద్ధిమంతుడయ్యాడు. వెనుక బెంచీలలోని స్థానం మొదటి బెంచీలోకి మారింది. అతని తత్వం కొందరికి విడ్డూరమనిపించక పోనూలేదు.

ఏమైనా, శాస్త్రివద్దకు ట్యూషన్‌కు వచ్చే వాళ్ళ సంఖ్య కూడా క్రమంగా పెరిగింది. వాళ్ళను చూచి వీళ్ళూ, వీళ్ళను చూచి వాళ్ళూ రాసాగారు. మంచివాడని, తెలివిగలవాడని పేరు పడిపోయింది ఆ ఊళ్ళో.

"నీవు అసాధ్యుడవోయ్!" అన్నాడు ప్రకాశరావు. శాస్త్రి మెల్లగా చిరునవ్వు నవ్వాడు. "అదృష్టవంతుడివి కూడా" అంటూ నవ్వాడు ప్రకాశరావు.

కాలం తనదోవన తాను నడిచిపోతూనే ఉంది—వెనుక చూపు లేకుండా.

మీ దీక్ష
మనదేశానికి
రక్ష

కాని నడిచిపోతున్న ఆ కాలంలోనుంచి దాగి ఉన్న సత్యాలు బయటపడుతున్నాయి.

ఏదీకూడా పైకి కనుపించినంత అందంగా, మంచిగా తరచిచూస్తే కన్పించదు. ఈ సూత్రం మనుషులకే కాదు, సంస్థలకు, మానవతత్వాలకు—అన్నిటికీ వర్తిస్తుంది. 'ఇదుగో ఈ అతికాయ సూత్రమే' ఆ స్కూల్లో కూడా పనిచేస్తున్నది.

శాస్త్రి కొత్తలో అక్కడికి వచ్చినప్పుడు తోటి ఉపాధ్యాయుల చిరునవ్వులు, ఆదరణపూర్వకమైన మాటలు, తేనెలూరే పలకరింపులు అతన్ని ఆనందంలో ముంచెత్తాయి. 'మానవులంతా ఇంత మంచిగా ఉంటే ఎంత బాగుండు!' నని అనుకొనేవాడు. కాని అది యథార్థంకాదని కాలం చెప్పింది.

ఉపాధ్యాయుల్లో రెండు వర్గా లున్నాయి. ఒక వర్గానికి ఇంగ్లీషుహెడ్డు సుదర్శనం నాయకుడు. రెండో వర్గానికి లెక్కలహెడ్డు నరసింహమూర్తి నాయకుడు. మొదటివారు అతివాదులైతే రెండోవారు మితవాదులు. కుల మత రాజకీయ ప్రాంతీయ భావాల ననుసరించి మిగతావారంతా తలా ఒక వర్గంలో చేరిపోయారు. పైకి నవ్వుతూ, అంతా కలిసేఉన్నట్లు కన్పించినా, అన్తమానం వాడిమీద వీడూ, వీడిమీద వాడూ పుకార్లు లేవతీసుకోవటం, అవహేళనలు చేసుకోవటంతోనే సరిపోతుంది వాళ్ళకు.

పోతే ఏవర్గానికీ చెందకుండా తటస్థంగా ఉన్నవా రిద్దరే ఉన్నారు. అందులో ఒకరు సుబ్రహ్మణ్య శర్మగారు. ఆయన కాయనే ఒక ప్రత్యేక వర్గం. ఆ వర్గంలోకి ఇతరు లెవ్వరూ రాలేరు. ఆయనకు తన కఠోర భాషాప్రపంచం తప్ప మరేమీ అక్కర్లేదు. కాకపోతే నెల కాగానే జీతం కావాలి. అంతే.

రెండో ఆయన ప్రకాశరావు. ఆయన ఎవ్వరితోనూ ఎక్కువగా మాట్లాడరు. అందరితోనూ మంచిగా ఉండాలని ఆయన తాపత్రయం. తటస్థవిధానంతో ఎలాగో ఒకలాగు ఇన్నాళ్ళు నెట్టుకువచ్చాడు.

శాస్త్రి చేరిన కొద్ది రోజులకే అతన్ని తమలో చేర్చుకోవాలని రెండువర్గాలూ పోటీపడ ప్రయత్నించాయి. అంత చిన్న పరిధిలో చదువుకొని విజ్ఞానబోధ చేయడానికి వచ్చిన వాళ్ళు చేసే చేష్టలు, వారిమధ్య జరిగే కుట్రలు, పరస్పరనిందలు—నవ్వుతూనే, మంచిగా ఉన్నట్లు నటిస్తూనే, ఒకరిమీద ఒకరు విసుర్లు విసురుకుంటూ జరుపుకొనే ఈ 'ప్రచ్ఛన్న యుద్ధం' చూచి శాస్త్రి కిలసహ్యం వేసింది.

అంత సంకుచిత మనస్తత్వాలు కల వీళ్ళ పవిత్రమైన ఉపాధ్యాయవృత్తికే ద్రోహం చేస్తున్నారు అని ఆవేదన పడ్డాడు. సంఘం క్షీణిస్తున్నదంటే, విద్యార్థుల్లో క్రమశిక్షణ, నైతిక విచక్షణ లోపిస్తున్నదంటే, విద్యాస్థాయి నానాటికీ క్షీణిస్తున్నదంటే, దానికి ఈ ఉపాధ్యాయులు కూడా కొంతవరకు బాధ్యులుకారా? అని ఆలోచించేవాడు.

అందుకే అత నెవరినీ ఆత్మీయతాభావంతో గౌరవించలేకపోయాడు. కాని, తనటువంటి వర్గాలకు, తత్వాలకు అతీతంగా ఉండదలుచుకున్నాడు. అనూటే చెప్పేశాడు నిర్భయంగా.

దానితో ఇరువర్గాలకూ అతనిమీద కోపం వచ్చింది. పైగా, వచ్చిన కొద్దిరోజులకే అతను గ్రామంలో సంపాదించుకొన్న పలుకుబడి, తెలుగు పండితుడయి ఉండికూడా, తమకన్న ఎక్కువ ట్యూషన్లు సంపాదించుకొన్నాడన్న అసూయ వాళ్ళ కోపాన్ని ద్విగుణీకృతం చేశాయి.

* * * *

రోజులు గడిచేకొద్దీ శాస్త్రి పలుకుబడి, గౌరవం చుక్కల్లో చంద్రుడిని అందుకొని వెలుగొంద సాగాయి. పిల్లలకు అతనంటే ప్రేమ, గౌరవం, అభిమానం, భయం! అతను వాళ్ళతో కలిసి తిరిగేవాడు, కథలు చెప్పేవాడు, కలిసి ఆడుకొనేవాడు, నాటకా లాడించేవాడు, పాటలు పాడించేవాడు, చక్కగా చదివించేవాడు!

ఇలా ఉండగా పంచాయతీబోర్డు ఎన్నికలు వచ్చాయి. ఇంతకుముందుఅధ్యక్షుడుగాచంద్రయ్య ఉంటూ వచ్చాడు. కాని ఇప్పుడు ఆయనకు పోటీగా తన కొడుకును నిలబెట్టాడు, ఆ ఊరి మునసబు. దానికి కారణం, ఇరు కుటుంబాల మధ్య కొత్తగా వచ్చిన విరోధాలు. కాని వారిద్దరూ దగ్గరి బంధువులే.

ప్రచార ప్రయత్నాలు జోరుగా జరిగిపోతున్నాయి. ఊరంతా రెండు కక్షలుగా చీలిపోయి, ఒకరిమీద ఒకరు కక్షలు పెంచుకొన్నారు. స్కూల్లోకూడా మునసబుగారి పార్టీ ఒకటి, చంద్రయ్యగారి పార్టీ ఒకటి ఏర్పడింది.

కాని ప్రకాశరావుగారు, శాస్త్రి తటస్థంగానే ఉండిపోయారు.

ఆరోజు రాత్రి, భోజనంచేసి వ్రాస్తున్న నవల పూర్తిచేద్దామని హరికేన్ లాంతరు ముందు కూర్చున్నాడు శాస్త్రి. అనుకోకుండా వచ్చిన చంద్రయ్యగారిని చూచి ఆశ్చర్యపోతూ పుస్తకం మూసివేశాడు.

ఆ విషయం ఈ విషయం మాట్లాడి, ఆఖరికి ఎన్నికలవిషయం ప్రస్తావించి, అతని సహాయాన్నడిగాడు చంద్రయ్య.

"నాకీ విషయాల్లో అంత అనుభవమూలేదు, ఉత్సాహమూలేదు. పిల్లలకు చదువు చెప్పుకొని బతికే మా కీ విషయాలన్నీ ఎందుకండీ? దయచేసి నన్నందులోకి లాగకండి. పైగా నావల్ల మీకు వచ్చే లాభమూ లేదు" అని జవాబిచ్చాడు శాస్త్రి.

తెలుగు పంతులు

కాని చంద్రయ్యక్కావలసింది మంది బలమే కాని, వారివల్ల కలిగే లాభం విషయం ఆయన కనవసరం. ఫలానివారు నామనిషని చెప్పుకోవడమే ఆయనకు తృప్తి.

'ఆ విషయమే ఆయన నిర్మొహమాటంగా చెప్పి "మీరు ఏదో ఒకపార్టీలో చేరక తప్పదు" అన్నాడు.

శాస్త్రికి పరిస్థితి అర్థమైంది. ఏంచెయ్యడానికీ తోచలేదు. "నాలుగు రోజులాగి నా అభిప్రాయం చెబుతాను" అన్నాడు అనుకోకుండానే.

"అలాగే! నాలుగోరోజు రాత్రికి వస్తాను" అంటూ వెళ్ళాడు చంద్రయ్య.

చంద్రయ్య వెళ్ళిన కాస్సేపటికి మునసబు వచ్చాడు. ఆయనా అవిధంగానే అడిగాడు. శాస్త్రికి మెరుపులాంటి ఆలోచన వచ్చింది. ఆయనకూడా నాలుగోరోజు రాత్రికి రమ్మని చెప్పి పంపించివేశాడు.

వ్రాసే నవల అవతలపడేసి, మనశ్శాంతి కోసం చదువుకుందామని ఒక నవల తీశాడు షెల్ఫులోనుంచి. తీరాచూస్తే అది 'అసమర్థుని జీవయాత్ర!' శాస్త్రి విషాదంగా నవ్వుకొన్నాడు మనసులో.

'ఏ అరమరికలూ లేకుండా వచ్చిన దానితో తృప్తిపడుతూ ప్రశాంతంగా జీవించలేరు ఈ మానవులు! ఒకవేళ అలా ఎవరైనా బ్రతుకుతుంటే, వాడిని చూచికూడా సహించలేరు. వాడి ప్రశాంతతను, సంతృప్తిని నాశనం చెయ్యడానికి అనుక్షణమూ ప్రయత్నించే వ్యక్తులు కొందరుంటారు సంఘంలో. కొత్త కొత్త సమస్యల దారాలను సాలెగూడులా వాడిచుట్టూ అల్లి, వాడిని అశాంతిలో బాధాసముద్రంలో బంధిస్తారు. దానివల్ల వాళ్ళకు ఒరిగే దేమిటి?' చిరాకుగా అనుకొన్నాడు మనసులో.

సుషుప్తి ఈ సమస్యలనుంచి అతన్ని దూరంగా తీసుకవెళ్ళిం దారోజు.

నాలుగోరోజు రాత్రికి సెక్రటరీగారు, మునసబుగారు ఒకరికి తెలియకుండా మరొకరు ఇంచుమించు ఒకే సమయానికి వచ్చారు. ఈ

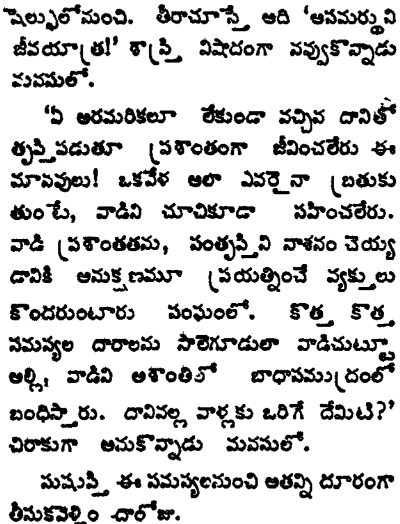

కన్న కడుపు

చిత్రం— మండూరి గోపాలరావు (మంగళగిరి)

నాలుగురోజుల్లో హరిజనవాడలోనుంచి మరొక అభ్యర్థికూడా పోటీకి దిగాడు.

ముందు వచ్చిన మునసబుగారిని, వెను వెంటనే వచ్చిన చంద్రయ్యగారిని మర్యాదగా ఆహ్వానించి కూర్చోపెట్టాడు శాస్త్రి. అనుకోని ఈ కలయికకు ఇద్దరూ ఆశ్చర్య పోయారు.

కొన్ని క్షణాలు అతి నిశ్శబ్దంగా గడిచిపోయాయి.

"మీలో ఎవరిపక్షం వహించాలో ఇప్పుడు మీరే చెప్పండి. మీ రిద్దరూ బంధువులు. నిన్న మొన్నటిదాకా అనురాగంతో, ఆదరంతో కలిసి మెలిసి ఉన్న మీరు, ఈనాడు ఏవో స్వల్ప కారణాలవల్ల పోటీలకు దిగి, పట్టుదలలు, కక్షలు పెంచుకొంటున్నారు. బ్రతకలేనివాడు కాదు బడిపంతులయ్యేది, బుద్ధి వికసింపచేసుకో దలుచుకొన్నవాడు అన్న ఉద్దేశ్యంతోనే నీ ఉద్యోగం చెయ్యడానికి వచ్చాను. నకిలీ బంగారం లాంటి బస్తీజీవితంతో విసిగిపోయి అమాయకులైన పల్లెప్రజల మధ్య ప్రశాంతంగా జీవించవచ్చునన్న భావనతో, ఆశతోనే నిక్కడికి వచ్చాను. నీతి, న్యాయం, ధర్మం మీ మధ్య ఉంటాయనుకొన్నాను. కాని మీరుకూడా పదవీకాంక్షలతో, పట్టుదలలతో అసూయా ద్వేషాలు పెంచుకొని, రాక్షసత్వానికి బాట వేస్తున్నారని ఇప్పుడు తెలుసుకొన్నాను. కాని, నాగరికత పేరుతో నీతినీ, న్యాయాన్నీ ఇలా విస్మరించడం అంత మంచిపని కాదు. జాతి అభివృద్ధికే ఇది అవరోధం." అతని కంఠంలో ఆవేదన జీరాడింది.

మళ్ళీ ఒకక్షణం నిశ్శబ్దం తాండవించింది. బెల్లం కొట్టిన రాళ్ళలాగా ఇద్దరూ అప్రతిభులై కూర్చుండిపోయారు.

"నేను మిమ్మల్ని అగౌరవపరచాలన్న ఉద్దేశ్యంతో ఈ సమావేశాన్ని ఏర్పాటు చేయలేదు. నాకన్నా ఈడులో, అనుభవంలో మీరిద్దరూ చాలా పెద్దవారు. కాని మీ పతనావస్థనుచూచి ఏదో చెప్పాలని, మీ మనసులను మార్చాలని అనిపించింది. నే చెప్పిన మాటల్లోని న్యాయాన్యాయాలు, ధర్మాధర్మాలు, మంచిచెడ్డలు మీరే ఆలోచించుకోండి. మీమార్గంలోనుంచి మిమ్మల్ని మళ్ళించడానికి నా ఉద్యోగం పోయినా నేను లెక్కచెయ్యను."

చంద్రయ్య, మునసబు ఒకేసారి తలలెత్తి ఒకరిని ఒకరు చూచుకున్నారు అనుకోకుండా.

"అయినవాళ్ళయిన మీ ఇద్దరూ అశాశ్వతమైన పదవులకోసం బంధుత్వాలు తెంపుకొని, ఇలా కొట్లాటలు పెంచుకొని కోర్టులెక్కి ఇళ్ళు ఒళ్ళు గుల్లచేసుకోవటంవల్ల మీ కొరిగే దేమిటో ఆలోచించుకోండి. చెప్పుడు మాటలువిని మీ భవిష్యత్తును, మాభవిష్యత్తును మీ పిల్లల పురోభివృద్ధిని, తరతరాలవారి భవిష్యత్తును నాశనం చేయవద్దని కోరుతున్నాను,

ప్రార్థిస్తున్నాము, యాచిస్తున్నాము. నాకు మీ ఇద్దరూ కావలసినవారే. నేను వాంఛించేది- స్వతంత్రత, శాంతిసౌభాగ్యాలు, మీ పిల్లల అభివృద్ధి! ఈ తగవులకోసం వెచ్చించే మీ శ్రమను, ధనాన్ని దేశాభివృద్ధికి, మీ గ్రామ ప్రగతికి వినియోగించండి. ఏమంటారు?'' అతని మాటల్లో ఆవేదనతోపాటు ఆశ, ఆత్మ విశ్వాసం ధ్వనించాయి.

ఎవరూ ఏమీ అనలేదు. అనడానికి నోరు రాలేదు. శాస్త్రి చెప్పిన విషయాన్ని గురించే ఇద్దరూ ఆలోచిస్తున్నారు. అందులోని సత్యం ఇద్దరికీ అర్థమయింది.

కాస్సేపయ్యాక ఇద్దరూ ఒక నిశ్చయానికి వచ్చినవాళ్లలాగా ఒకరి నొకరు మళ్ళీ చూసుకొని నవ్వుకున్నారు.

''అయ్య చెప్పిన సలహా ఎలాగుందేమిటి బావా!'' చంద్రయ్య అడిగాడు మునసబును.

''నచ్చి నిజం చెప్పేడ్రా అబ్బీ!'' చుట్ట నోట్లోపెట్టి అగ్గిపెట్టెకోసం వెతుక్కుంటూ సమాధానమిచ్చాడు మునసబు.

చంద్రయ్య అగ్గిపుల్ల వెలిగించి మునసబు చుట్టకు నిప్పు ముట్టించాడు.

అగ్గిపుల్ల వెలుగులో శాస్త్రి కంటిమంచి తలుక్కున మెరుస్తూ రాలిన కన్నీటి బిందువును చూశారిద్దరూ!

'అదేమిటయ్యోయ్!'

'ఏం లేదు. ఆనందం... తృప్తి. అంతే!'

'చిన్నవారైనా మీరు విచిత్రమైనవారు. మీ సహాయాన్ని మేమెన్నటికీ మరిచిపోము' అంటూ యిద్దరూ వెళ్లిపోయారు.

ఆ తర్వాత కొద్ది రోజులకే చంద్రయ్య సహాయంతో మునసబుగారి కొడుకు అధ్యక్షుడుగా ఎన్నికయ్యాడు.

శాస్త్రికి గౌరవం హెచ్చింది ఆఊళ్లో. మిగతా మాస్టర్ల అసూయ బుసలు కొట్టింది.

• • •

పరీక్షలు దగ్గరికి వస్తున్నాయి. పాఠాలు జోరుగా సాగిపోతున్నాయి.

ఉన్నట్టుండి, అనుకోకుండా, శాస్త్రికి ఊరి నుంచి 'ట్రాన్స్‌ఫర్' అయినట్లు ఉత్తరువువచ్చిందో రోజు.

శాస్త్రి నిశ్చేష్టుడైనాడు.

మునసబుగారో, చంద్రయ్యగారో ఈ పని చేయించినట్లు, నిమిషంలో పుకార్లు ఊరంతా పాకిపోయాయి.

అనుకోని ఈ సంఘటనను గూర్చే ఆలోచిస్తూ కూర్చున్నాడు శాస్త్రి. చంద్రయ్యగారు, మునసబుగారు వచ్చారు.

''మిమ్మల్ని క్షమించండి, బాబూ! మాకెంతో మేలుచేసిన మీకు అన్యాయంచేసే ద్రోహులం, నీచులం కాదు మేము. మాకిలా జరుగుతుందని ఏమాత్రం తెలిసినా ఇలా జరుగనిచ్చేవాళ్లంకాదు. మామాట నమ్మండి'' అన్నారు.

''నాకు తెలుసు, చంద్రయ్యగారూ! నన్ను మీ బిడ్డగా చూచుకొంటున్న మీరీ పని చేయరని నాకు తెలుసు. కాని, ఈ పని ఎవరు చేయించిందికూడా గ్రహించే శక్తి నాకు ఉంది. వారే ఈ పుకారు పుట్టించారుకూడా. అలా చేయించినవారిమీద నాకు కోపం లేదు. వారికి మంచితనాన్ని, మానవత్వాన్ని ప్రసాదించవలసిందిగా భగవంతుని ప్రార్థిస్తున్నా. అజ్ఞానులని అనుకోబడే మిమ్మల్ని నేను మార్చగలిగాను కాని, విజ్ఞాన విశారదులైనవాళ్ల బుద్ధులను మార్చే శక్తి నాకు లేదు. అది ఒక్క ఆ భగవంతుడికే వుంది.....''

'కాని మీరు మాకు కావాలి బాబూ!' అంటూ వెళ్లారిద్దరూ.

తోటి ఉపాధ్యాయుల్లో ఒకాయన శాస్త్రి గౌరవార్థం టీపార్టీ, ఫొటో ఏర్పాటు చేద్దామని సూచించాడు.

'విందు మనసు, నిష్కల్మషమైన ప్రేమ కావాలి కాని, ఇమిటేషన్ నగల్లాంటి విందులు, ఫొటోలు నాకిష్టం లేదు' అన్నాడు శాస్త్రి సుదర్శనంతో.

'అదీ నిజమే మరి....' అంటూ నరసింహమూర్తి రాగం తీశాడు.

'తెలుగు పంతులే అయినా, అందరికన్నా ఎక్కువ ట్యూషన్లు సంపాదించాడు మొత్తానికి! కొత్తచోట దొరుకుతాయో లేదో, పాపం!' తన విట్టుకు తానే నవ్వుకుంటూ వ్యంగ్యంగా అన్నాడు సుదర్శనం.

'మన బుద్ధి విశాలమైనదైతే ఏ ఊరైనా ఒకటే. ఎంగిలి విస్తరాకులకోసం ఆశపడి అర్రులు చాచేవారికే ఆ బాధలన్నీ!' శాస్త్రి మాటుగా సమాధానమిచ్చాడు.

సుదర్శనం బుజం తడుముకొన్నాడు, పైగుడ్డ ఉందో లేదో అన్నట్టుగా!

బయల్దేరటానికంతా సిద్ధం చేసుకొని, అందరి దగ్గరా సెలవు తీసుకొన్నాడు శాస్త్రి.

'పిన్న వయసులోనే పెద్ద విద్యల నభ్యసించి, నలుగురిచేత మంచివాడవనియు, తెలివిగలవాడవనియు ననిపించుకొనిన నీకేల బదిలీ రావలసివచ్చెను! ఔరా కాలమైపరీత్యము! న్యాయమున కీకాలమున విలువ నీడ లేకుండయున్నదియే! మున్ముందు తెలుగు భాషామతల్లికి సేవచేయుము బాలకా!' అంటూ ఆశీర్వదించారు సుబ్రహ్మణ్య శర్మగారు.

ప్రకాశరావు కళ్లు చెమ్మగిల్లాయి.

తీరా బయల్దేరబోయే ముందు పోస్టుమన్ వచ్చి ఒక కవరిచ్చి వెళ్లాడు. చించి చదువుకొన్నాడు శాస్త్రి.

'గవర్నమెంటు కాలేజీలో లెక్చరర్ ఉద్యోగం వచ్చిందండీ.' సంతోషంతో అన్నాడు.

ఈవార్త విని కొందరి మొహాలు వికసించాయి. మరికొందరి మొహాలు మాడిపోయాయి.

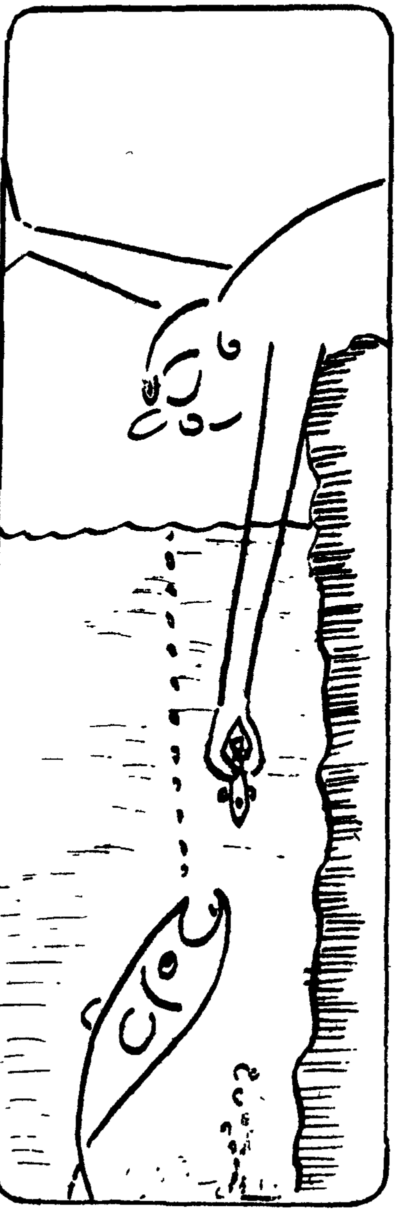

చిత్రం—ప్రవన్ (విజయనగరం)

'ఇప్పుడు మిమ్మల్ని ఆనందంగా సాగనంపుతాం!' చంద్రయ్యగారన్నారు సంతోషంగా.

మాధవరావు, మిగతా పిల్లలు బిలబిలవచ్చి శాస్త్రిచుట్టూ మూగారు.

'మీకు ఎప్పుడైనా కష్టం కలిగిస్తే, మమ్మల్ని క్షమించండి, మాస్టారూ!' దీనంగా అన్నాడు మాధవరావు, శాస్త్రికి నమస్కరించి.

శాస్త్రి కనుగొలకుల్లో నీరునిలిచింది. 'పిలక లేని తెలుగు పంతులని వ్రాసిందానికేనా! మరేం ఫర్వాలేదు. నిజమేగా! ఇక క్షమించటమంటావా—మీరంతా ఫస్టుక్లాసు మార్కులలో పాసైతేనే మిమ్మల్ని క్షమించేది. సరేనా!' అన్నాడు.

పిల్లలు తలలూపారు, మీమాట శిరసావహిస్తామన్నట్లు!

బండి కదిలింది.

బండి పరుగిడుతుంటే, శాస్త్రి హృదయంలో సంతోషంలా ఎద్దుల మెడలో మువ్వలు గలగల లాడుతున్నాయి. ★